

KJAK

Hugleiðing í eini umhvørvisviku nøkur ár herfyri

Oddvør Johansen

Øll hoyra hann. Sangin. Vár-sins sang. Villgæsnar, sum syngja høgt har uppi, meðan tær rúsaðar av várinum láta so eymliga.

Tjøldrini hava fult reiður og eru árvakin fyri møg- ligum figgindum, men eisini tey láta sorgleys og syngja sín gleðissang. Og nú er hon komin. Mín mýrisnípa. Tað tølandi ljóðið frá velinum, sum hon spílar út sum eina viftu, í tí hon stoytir seg í luftini, minnir meg um ung- dómsárini her á sjálvum Hálsinum í Havn.

Hvat er ein hálsur? spurdi ein útlendingur. Í "Føroysk orðabók" stendur: lægd mill- um tveir fjallaryggir, vítt skarð.

Tá dámar mær betur for- kláringina hjá faðir mínum, sum segði: ein hálsur er háslættin millum tveir dalar. Og henda frágreiðingin pass- ar sera væl til Hálsin í Havn. Hetta vindbarda staðið er júst háslættin millum teir báðar vinmenninar Gundadal og Hoydal.

Og her – í teimum friðar-

ligu men ramponeraðu 50- unum - settu foreldur míni seg niður við verkstaði og sethúsum.

Her á sjálvari "traktini", sum Sakaris hjá Bøkjaranum tók til, eiga fólk ikki at byggja sær hús. So raggaði hann víðari niðan á Ternurygg við posanum á bakinum, veður- bardur og bláoygdur.

Her á Hálsi dundu storm- arnir við ótálmaðari styrki. Tey myrku vetrarkvöldini stóð regnið sum ein vatn- rættur sprænur inn á teir boygnandi rútarnar. Her var myrkrið myrkt og nátt- in kvirr. Hetta var uttan fyri lands lóg og rætt. Eing- in gøtulykt omanfyri hjá Kollfirðinginum, sum búið í teimum gomlu bóndahús- unum eystan fyri fótbólts- vøllin

Ongar kloakkir vóru her. Í staðin vóru rennur við mystiskum innihaldi, og í nógv ár høvdu vit sum tús- und onnur náthús og kol- komfýr. Vit børn vistu, at ein sjálvur mátti taka sær av egnum skarni, sum bleiv grivið niður norðan fyri húsini, og skuldi tú kyka í komfýrinum, var neyðugt at høgga pinnabrenni - lær- dómur, sum fólk í dag læra á skótalegum og á yvir- livilsisskeiðum – og hetta er søga, 50 ára gomul søga.

Men øll ljóðini eru her enn, nú vársins sangur er vaknaður. Tú hoyrir tey bara um morgunin, tí seinri um

dagin verða tey køvd av teim- um nýggju ljóðunum, sum koma frá teimum nýggju tól- unum.

Hálsurin hevur í dag mist sína óskyldigheit, hann hevur fingið ein annan lukt og er ikki longur uttan fyri lands lóg og rætt. Tað livir betri, tí rundan um hann reisast nýggj fjallalond, har nýggir býir verða føddir við nýggjum ættarliðum og nýggjum hentleikum. Í dag koyra bussar eftir nýggjum brekkum við talmerktum húsum, sum hava fjarhita og felags kloakk..

Eg og mínir javnaldrar standa so undarliga gamal- dags við øðrum beininum í tí gomlu ramponeraðu Havn- ini og í hesari nýggju, har ung sólblend hjún við ipod í bringulummanum jogga heim til brúsubaðið og sam- talukøkin.

Í fleiri ár hava maskin- urnar umgirt okkara smáu hús, og eina tíð stúrði eg fyri, at tær fóru at ota seg heilt inn í krúpikjallaran.

Tær hava javnað eitt fitt- liga høgt reyn við jørðina, tær hava sett hol á "vík- ingaheyggin" og grivið hann burtur, og tær hava við stríð og strev fingið steðgað springkelduni, sum rann úr Sortanum, og tað var ikki bara sum at siga tað.

Og nú leggja tey gott danskt flag á atletikkvøllin. Vakurt er tað. Gott er tað og til gagns fyri mong.

Vit gloyma allan larmin. Vit gloyma knúsimaskinurnar, boringarnar, spreingingarnar, hvinini og grevsturin, vit gloyma teir djúpu bass-tón- arnar frá trumluni og grenji fra skervsáldaranum. Vit kenna øll ljóðini og kunnu við bindi fyri eyguni siga, hvør ið arbeiðir beint nú og hvar.

Og nú eru umhvørvisdagar, og langir gulir vimplar prýða høvuðsgøturnar í býnum, áhugaverdir fyrilestrar verða hildnir, og framsýningar, gongutúrar og mótasýningar eru.

Einar fjøruti metrar frá song míni stendur heimsins besta vaskimaskina. Tað er ein vaskimaskina til bilar. Ein litrík vøkur dama, sum nú í góðveðrinum áhaldandi spennir seg út og vaskar. Hon reinsar asfalt við upp- loysingarevnum, hon skolar og spular, turkar og koyrir smyrsl á, og snipp og snapp og snúti, so er bilurin úti. Tann gamla maskinan var útslitin og hevði eitt veikari ljóð, ein mildari tóna. Hendan nýggja er snjallari, og ljóðið er hækkað upp í Ess-dur.

Júmen kona! Í hesum tíðum, tá ið høvuðstrupul- leikarnir í landinum snúgva seg um, antin vit skulu hava ein ella tveir myrkar og óunnligar undirsjóvar- tunnlar aftrat, hol, sum eftir øllum at døma hava tann yvirnatúrliga mátt at kunna bjarga heilum oyggjabúgvum

frá apati og framtaksloysi. . . Í hesum tíðum, tá stórus partur av okkara fagra flota liggur og við kai og leingist eftir toski, hvat hevur tá ein lúsa bilvaskimaskina at týða?

Rætt er! Hon er ein бага- tell! Hon er heilt einfalt ein lekkur lítill gáva til allar brúk- ararnar, ein nosslig penga- maskina, sum er við til at stuðla tí illa á holdum komnu oljufyrirøkuni, so hon fær svarað hvørjum sitt.

Hygg – øll barnagarðsbørn- ini í Kurl@, sum standa í tí nýggja garðinum og anda tey angandi uppløysingarevnini niður í seg. . .

Ímeðan fylla vit brenni- evni á tangarnar. Vit eru lukkilig í sólskininum, sliikka bleytan is og gjalda tað sama fyri ein litur av bensini sum fyri ein litur av mjólk. . . . So drøna vit avstað gjøgnum hol og blánandi berg – út, út, í luftina og várið.

Í fjør skelkaði amerikanski granskarin í globalari og burðardýggjari orku, Lester Brown, alt U.S.A., tá ið hann avdúkaði, at nøgdin av korni, sum skal til fyri at gera 100 litrar av ethanol til ein fýrahjólstrekkjara, kann breyðføða eitt menniskja í eitt ár.

Ei undur í, at kornið er farið at tróta á jørðini og tað dagliga breyðið at minka. Tey fátæku merkja tað fyrst. Í mínari verð er tað eitt brotsverk móti mannaættini

at gera brennievni burtur úr mati.

Hvør er sannleikin um oljuna? Ella lygnin? Tað er við oljuni sum við eldinum: hon er góður tænarari men ringur harri..

Nógv er broytt. Og nú – endiliga – hevur føroyski skipaflotin lært føroyingar, at oljan er ein ringur harri. SólSELLUR, varmapumpur, vindmyllur, streymasjógvur og vetni eru orð, sum fólk dagliga hava á munni.

Tað verður sagt, at ein vindmylla larmar. Lat okkum sleppa at hoyra hendan larmin og samanbera hann við tann larm, vit dagliga eru undirdíkt av.

Tað besta er sjálvandi at gera okkum so mikið leys av oljuni, eisini av eini møgu- ligari føroyskari, at hon missir sína makt. So kunnu fólk um allan heim velta korn til matna, og okkara plágaða jarðarkúla kann sleppa at sleikja síni sár.

Í kvöld eru allar maskinur á Hálsi sløktar. Eitt tjaldur haltar avstað við lesull um annað beinið. Hvør tekur forrestin lesull upp? Tjaldrið er deyðsdømt. Makin stríðist einsamallur við at finna føði til ungarnar. Er matur ikki tað, sum alt í veruleikanum snýr seg um bæði hjá dýrum og menniskjum um allan heim? Nú er kvirt, og eg hoyri aftur mýrisnípuna spæla tað gamla lagið á síni lítlu velaharpu.

Sjálvseyðmýking løgmans fullkomin

Frank Davidsen

Og tað við lít. lat meg fyrst lýsa støðu løgmanns í sam- bandi við veljarakanning- ina. Í staðin fyri at taka í egnan barm í samband við tí søguliga vánaligu veljarakanning fyri Sam- bandsflokkkin, so vísa við- merkingar hansara, hvussu hann undirmerkir sínar egnu veljarar. Hann hevur enn ikki funnið út av, at sambandsveljarar eins og aðrir veljarar eru sjálvstøð- ug individ ið duga at síggja, eins og gera sær sínar per- sónligar metingar, tá for-

maður teirra rópar bøk, bøk, "úlvurin kemur" ístað- in fyri at viðurkenna, at sambandprofilurin eins og politikkur Sambandsfloks- ins í sitandi sangongu er fullkomuliga miseydnaður.

So í sínum politiska makt- arloysi rópar løgmaður, at "úlvurin kemur ". Úr leysum lofti við eini veljarakanning sum jarnbrot, greiður hann veljaranum frá, at Aksel V. Johannesen formaður Javn- aðarflokksin, stóri vinnarin í veljarakanningin er alt ov veikur, og at hann kemur at hoykna undir politiskum trýsti í eini komandi fullveld- issamgongu. Maka til einki- sigandi møsn av einum stjórnarleiðara man valla finnast. Men hetta hevur verið hansara retorikkur, at koma við hypotetiskum møsni, ístaðin fyri tikið til eftirtekta ,at veljarin eftir- hondini er hjartans troyttur

av løgmannsins innantóma retorikki

Í staðin fyri líkjist henda profeti løgmanns hansara egnu politisku støðu í hesi samgongu.

Hann og hansara parta- menn hava sitið sum nikkudukkir, meðan Fólka- flokkurin hevur drigið Sambandsflokkkin út á utt- astu høggarók, í einum neo- konservativum politikki ið ikki stendur nakað aftan fyri The Party røðsluna í USA. Tað kemur honum als ikki til hugs, at vísa á Javn- aðarflokkkin sum eitt even- tuelt politiskt alternativ til komandi løgtingsval. Nei, betur og tryggari kennir sit- andi Løgmaður seg saman við sínum mentor Figgjar- málaráðharranum.

Eitt er at Løgmaður tykist at hava liva sítt politiska liv í eini boblu, styrdur av Fólka- flokkinum. Ei heldu hann

sær hvat í røður seg uttan fyri politisku bøgardarnar. At hansara flokksfelagar tigandi og í tøgn hava góð- tikið tað ógvusligu politisku høggrasnaring, sum sam- gongan hevur ført, tað man fyri sambandsveljarnum verða ein uppafstur størri gáta.

Hvussu ofta hava velj- arnir ikki hoyrt sitandi Løg- mann siga eitt, men aftaná at hava drigið í land í týdn- ingarmiklum málum, uttan at taka avleiðingarnar av hesum.

Mest skelkandi er málið um EIK Grunnin. Av lög- tingsins røðarapalli eins og í øllum fjølmiðlum nærum ýldi Løgmaður, at her skuldi "hvør steinur vendast". Eftirtíðin hevur tó víst okkum, at sum ikki einaferð

fyri ikki at sigau7andu ferð, so sendur hann løgtinginum eins og veljarnum "Apríl".

Størsta figgjarliga gølan nakrantíð í Føroya søgu, har túsundtals skattaborgarar vóru drignir upp á trá av karráðum spekulantum, tað hevur í dag als ongan áhuga hjá tí Løgmanni sum her- fyri høgt og heilagt lovaði Løgtingi og føroya fólki, at " hvør steinur skuldi vendast í hesum málið". Nei, nú yppur hann øksl, eins og hann sum ein annar smádrongur gevur samgonguni sum hann sjálvur er leiðari av ábyrgdina av, at eingin játtan var til at kanna Eik Málið út í æsir.

So kann ein spyrja seg sjálvan, hvør er orsøkin til at Løgmaður knappliga hevur skift hest í hesum málið. Hann hevur jú fleiri ferðir í týðningarleysum málum banka alla samgonguna uppá pláss, eins hann hevur hótt við nývali um samgongulimir ikki akta harraboð frá honum.

Ella kann tað vera so galið, at kreftir í politiska systeminum ella í umsitingini hava ein áhuga í at Eik M.álið ikki verður kanna út í æsir. Kúvending Løgmanns kundi gott givið eina ábending um, at her er eitt ella annað sum ikki ruggar rætt.

Eitt er heilt vist at slíka, eg vil kalla tað sjálvseyðmýking ið okkara stjórnarleiðari her borðreiður fyri veljarnum í málinum um Eik Grunnin og húsa gangin í Eik Banka, tað hevði eingin annar stjórn- arleiðari kunna yvirлива politiskt.

Hinvegin so hevur Løg- maður og samgonga sum aðalmál, at óansæð hvussu hvat so skal einki fáa polit- iskar avleiðingar. Tí er Løg- maður og hansara samgonga politiskt ódeyðulig, til velj- arin kemur at seta krossin á einum komandi løgtings- valið.